NAAR INTERVENTIES OP MAAT

TESSA KAUFMAN

KiVa interviewde Tessa Kaufman over haar onderzoek naar chronische slachtoffers van pesten, de rol van ouders, LHB-jongeren en hoe belangrijk monitoring is met betrekking tot preventief werken.

CHRONISCHE SLACHTOFFERS

Uit onderzoek blijkt dat interventies tegen pesten over het algemeen goed werken. Toch blijven er geregeld een aantal leerlingen slachtoffer van pesten. Tessa Kaufman deed onderzoek naar hoe dit komt en hoe kinderen geholpen kunnen worden.

"Ouders spelen een belangrijke rol"

SLACHTOFFERSCHAP NA INTERVENTIES

Waarom heb je onderzoek gedaan naar kinderen die gepest blijven worden ondanks programma's die pesten moet stoppen?

"De tendens in Nederland is dat er steeds meer wordt gekeken of interventies zoals KiVa effectief zijn. Hierbij wordt gekeken of er gemiddeld veel kinderen worden geholpen, maar niet naar individuele pestgevallen die door blijven gaan ondanks interventies. Want al heb je nog zo'n effectief programma, onderzoek laat zien dat er altijd wel een paar kinderen gepest blijven worden. Deze kinderen blijken zelfs slechter af te zijn dan vóór het programma. Dit komt doordat zij geen lotgenoten meer hebben die hen helpen. Je kunt je voorstellen dat als je de enige bent die nog gepest wordt je dit dan op jezelf gaat betrekken. Je zal denken 'dan zal ik wel iets verkeerd gedaan hebben omdat ik als enige niet geholpen word'. Daarom is juist de nood groter dan ooit om deze kinderen te helpen".

DE ROL VAN OUDERS

In hoeverre speelt de relatie tussen ouders en kinderen een rol bij pesten?

"We weten uit onderzoek al dat ouderfactoren een rol spelen bij gepest worden. In mijn eerste artikel kwam naar voren dat slachtoffers die bij de start van KiVa al een moeizame relatie hadden met hun ouders, uiteindelijk minder baat hadden bij KiVa. Maar toen dacht ik 'hoe zit die wisselwerking tussen pesten op school en afwijzing thuis?'. Niet alleen heb ik gekeken of het een voorspeller is dat wanneer je thuis problemen hebt met je ouders, je ook op school wordt gepest. Ik heb ook gekeken of dit andersom het geval is. Daar bleek inderdaad een vicieuze cirkel te zijn. We noemen dit ook wel eens de afreageerhypothese. Op één gebied heb je problemen, bijvoorbeeld strenge ouders of geen warmte van je ouders. Dan voel je je daar vervelend over. Dat vervelende gevoel uit zich dan weer in afwijkend gedrag op school waardoor je gemakkelijk doelwit bent voor pesten. Interventies richten zich nog weinig op de rol van ouders. Aan die rol mag meer aandacht besteed worden".

LEERKRACHTEN EN OUDERS

Met KiVa werk je natuurlijk met leerlingen en niet met ouders. Wat zouden leerkrachten kunnen betekenen met betrekking tot de band die kinderen hebben met hun ouders?

"Dat is op dit moment de grootste uitdaging, denk ik. Je hebt namelijk twee punten waarop aandacht nodig is binnen de driehoek van school, ouders en kinderen. Je hebt de band tussen ouders en kinderen waar we dus zien dat het mis gaat. Daarin zou je handvatten kunnen geven aan leerkrachten dat zij zich niet alleen op het kind richten maar ook de thuissituatie in ogenschouw nemen. Hoe kan je daar beter signalen van herkennen binnen gesprekken met ouders? Daarnaast heb je ook vaak de band tussen ouders en de school die belangrijk is. Sommige ouders zijn niet betrokken bij wat er op de school gebeurd. Dat is niet per se een fout van ouders of van de school, maar is gaandeweg ontstaan. Voor scholen is het daarom belangrijk om te investeren in de band tussen hen en de ouders. Gelukkig zijn daar ook nieuwe methodes voor, zoals de module Ouderbetrokkenheid."

'De nood is groter dan ooit om ons in te zetten voor de kinderen die gepest blijven worden na interventies'

LHB-JONGEREN EN PESTEN

Je deed ook onderzoek naar pesten en jongeren die lesbisch, homo of biseksueel (LHB) zijn. Wat kwam daaruit?

"In de maatschappij is het idee dat wanneer je afwijkt van de norm, je al snel een doelwit bent voor pesters. Daarom ben ik onderzoek gaan doen naar pesten en LHB-jongeren. Je ziet inderdaad dat jongeren die LHB zijn gedurende de pubertijd vaker en langer gepest worden. Mogelijk zijn deze jongeren in andere contexten steeds weer het doelwit. Ze komen misschien wel moeilijker aan hulpbronnen om aan het pesten te ontsnappen, omdat ze vaak minder lotgenoten hebben of thuis weinig steun krijgen".

Het onderzoek over LHB-jongeren heb je uitgevoerd op het VO. Wat zou je leerkrachten in het PO aanraden om pesten van deze groep te voorkomen op latere leeftijd?

"Jongeren komen vaak rond hun pubertijd uit de kast, dat is dus wanneer ze op het VO zitten. Als leerkracht zijnde zou je je in het primair onderwijs al meer kunnen richten op respect hebben voor elkaar. Of het nou gaat om verschillende etniciteiten of seksualiteit, je kan duidelijk inzetten op het respecteren van anderen, dat niet iedereen gelijk is en dat dat

oké is. Wat ik zelf nog erg goed weet is dat er in mijn kleuterklas een jongen was die altijd jurkjes aan wilde hebben en dat ook mocht van zijn ouders. Dit was hartstikke tof, maar het leidde ook tot pesten. De jongen bleek uiteindelijk op latere leeftijd ook homo te zijn. Je ziet vaak dat het gender non-conforme gedrag een voorloper is waar pesten door ontstaat. Als een jongen een jurk wil dragen is dat oké en als een meisje een hoofddoek wil dragen is dat ook oké. Geef je dat al mee op de basisschool, dan zorgt dat voor meer 'open-minded' kinderen. En voor meer zelfverzekerdheid onder kinderen die afwijken van de norm".

INZETTEN VAN DE MONITOR

Op welke manier draagt het monitoren bij aan het voorkomen van slachtoffers van pesten?
"Een van de eerste stappen om slachtoffers te helpen is om ze eerder te herkennen, dan worden ze over tijd geen chronisch slachtoffer. Om ze te herkennen heb je monitoring nodig. Wat voor veel scholen moeilijk is, is om de abstracte informatie uit rapporten om te zetten in daadwerkelijke aanbevelingen en daar ook iets mee te doen. Daarom hebben we een model ontwikkeld dat je stapsgewijs helpt oplossingen te vinden en zetten wij dit nu om in een online stappenplan. Dat programma Plan B^5 werkt met de vijf B's: bekijken, begrijpen, beslissen, bijsturen en beoordelen. Hiermee kunnen we leerkrachten systematischer door de informatie gidsen aan de hand van de vijf B's. Plan B^5 moet de leerkrachten handvatten geven zodat ze de rapporten optimaal kunnen benutten in de klas. Zo kunnen ze het verschil maken voor die kinderen voor wie hulp juist nu zo urgent is".

'Het kunnen inzetten van de informatie uit de rapporten voor persoonlijke aanbevelingen is enorm belangrijk om chronische slachtoffers te voorkomen'

Lees hier meer over onderzoek van o.a. Tessa Kaufman, Gijs Huitsing, Coby van Niejenhuis en Rene Veenstra over de *'Wisselwerking tussen ouders, kinderen en leeftijdsgenoten: Onderzoek naar spillover-effecten op probleemgedrag en een interventie voor samenwerking tussen school en thuis'*.